

LUKU 4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri X

Sisällysluettelo

LUKU 4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri X

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

4.2.3 Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

4.2.4 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

4.2.5 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

4.2.6 Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

4.2.7 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

4.2.8 Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Toivakkalainen OPS- ratkaisu

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

4.3.2 Työtavat

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

LUKU 4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri X

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsenyytensä valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla tarkoitetaan tapaa, jolla yhteisön toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Koulun toimintakulttuurissa näkyvät perusopetuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja tavoitteet. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys yhdenvertaisuuden, oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, oppilaiden osallisuuden, yhteisöllisen opiskeluhuollon ja perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaamaan koulutyön laatuun. Toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta, toiminnan rakenteista ja työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin asioihin ja toimijoihin riippumatta siitä, tunnustetaanko niiden merkitys ja vaikutukset vai ei. Yhteisön jokaisella jäsenellä on merkitystä toimintakulttuurin rakentumisessa. Toimintakulttuuria tulee systemaattisesti johtaa ja kehittää yhteisön arvojen ja tavoitteiden mukaisesti.

Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

Toivakan perusopetuksen kouluissa panostetaan

- monialaisesti yhtenäisen opinpolun käytänteisiin (hankkeet, kunnan eri palvelualueet, työryhmät ym.) ja yhteistyöhön (opettajat, koulut, huoltajat, kunnan ja hyvinvointialueen asiantuntijat, kolmannen sektorin toimijat),
- yhteisöllisyyteen viestinnän ja yhdenvertaisten käytänteiden keinoin,
- osallisuuteen (avoin ja kunnioittava kohtaaminen, oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta, matalan kynnyksen kuuleminen),
- oppilastuntemuksen hyödyntämiseen sekä
- aktiivisen elämäntavan edistämiseen

Koulujen toiminnan ja kehittämisen painopisteet päätetään koulujen toimintasuunnitelmassa lukuvuosittain. Painopistesuunnittelua ohjaavat oppilaiden ja kouluyhteisöjen ajankohtaiset aiheet ja kehittämistarpeet. Jokainen kouluissamme työskentelevä, koulua käyvä oppilas sekä koulujemme toimintaan osallistuva vaikuttaa koulujen toimintakulttuuriin ja on siitä omalta osaltaan vastuussa.

Toimintakulttuurimme keskeisesti vaalittavia ja painopistealueina vaihtuvina asioita ovat

oppiminen
yhteisöllisyys
osallisuus
hyvinvointi
kestävä elämäntapa

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiseksi kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa.

Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä, oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen perusopetus, jossa kukin oppilas voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien, esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioon ottamista, yhteistyötä oppilaiden huoltajien, opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten, sidosryhmien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

Koulun ja kodin yhteistyö	<ul style="list-style-type: none"> • Kankaisten kyläkoulun vanhempainyhdistys • Toivakan koulukeskuksen vanhempaintoimikunta • Wilma, Pedanet, puhelut • vanhempainvartit ja arviointikeskustelut • vanhempainillat • tapaamiset • palaute- ja kehittämiskyselyt
Kummioppilastoiminta	<ul style="list-style-type: none"> • Koulukeskuksella kummitoiminta rakentuu siten, että <ul style="list-style-type: none"> ◦ 9. lk ovat 6. luokkalaisten kummeja ◦ 8. lk ovat 5. luokkalaisten kummeja ◦ 7. lk ovat nelkkien kummeja ◦ 4. lk ovat eppujen kummeja ◦ 5. lk ovat toppujen kummeja ◦ 6. lk ovat kolkkien kummeja. • Kankaisten koululla 5 - 6 luokkalaisten ovat 0 - 1 luokkalaisten kummeja • Kummitoimintaa ovat mm. <ul style="list-style-type: none"> ◦ yhteiset toimintatuokiot ja tapahtumat ◦ kummit auttavat kummioppilaitaan aina tarpeen mukaan ◦ yhteisen toiminnan järjestäminen
Oppilaskuntatoiminta	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaskunta edistää yhteisöllisyyttä ja vahvistaa osallisuutta. • Oppilaskunnan hallitus valitaan vuosittain. • Oppilaskunta järjestää erilaisia tapahtumia ja osallistuu koulua koskevien asioiden valmisteluun tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.
Tukioppilastoiminta (valinnaisaineena lv 2025-26 alkaen)	<ul style="list-style-type: none"> • Tukioppilastoiminta on järjestäytyneitä kouluyhteisön tukityötä, jossa oppilaat ottavat vastuuta toisistaan. • Toiminnan tarkoituksena on mm. ennaltaehkäistä koulukiusaamista ja tukea oppilaita erilaisissa tilanteissa. • Tukioppilaat järjestävät erilaisia tapahtumia koululla ja ovat mukana 7. luokan ryhmäytymisessä.
Välitunnit	<ul style="list-style-type: none"> • Koulukeskuksen päivärytmiin kuuluvat harrastevälitunnit. • Kankaisten koululla oppilaille on mahdollisuus kerran viikossa yhdellä välitunnilla saada harrastevuoron oman ryhmänsä kanssa. • Välitunteihin pyritään sisällyttämään aktiivista ja osin ohjattua välituntitoimintaa.
Vanhempainyhdistys (Kankainen) ja vanhempaintoimikunta (Toivakan koulukeskus)	<ul style="list-style-type: none"> • Kankaisten koululla vanhempainyhdistys järjestää tapahtumia yhdessä koulun kanssa. • Toivakan koulukeskuksen vanhempaintoimikunta osallistuu koulua koskevien asioiden valmisteluun keskusteluin ja kannanotoin sekä järjestää tapahtumia ja toimintoja yhdessä koulun kanssa.

<p>Yhtenäisen opinpolun (varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus) kasvatuskumppaneita kunnan omien palveluiden (kirjasto, IIPPARI, nuoriso- ja vapaa-aikapalvelut ym.) lisäksi mm.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toivakan seurakunnat • Toivakan ja Joutsan 4H-yhdistys • Toivakan urheiluseura • Mannerheimin lastensuojeluliitto • Kulttuurialta • Puulan seutuopisto • Martat • Toivakan yrittäjät • Pitäjä- ja kyläseurat • Keski-Suomen hyvinvointialue • Palo- ja pelastustoimi • Poliisi <p>(päivitys 5/2025)</p>
---	--

4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteistyön lähtökohtana ovat yhteisön jäsenten hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, joita opitaan ennen kaikkea arjen luonnollisissa kohtaamisissa. Näissä aikuisten malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa ja ne sisältyvät myös laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuteen. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria.

Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppimisen tukemiseen ja opettamiseen on

resurssoitu

- 5.- 6. luokkien valinnaisaine
- 6. luokkien yhteinen 1 vuosiviikkotunti
- 8. luokkien valinnaisaine

toteutettu

- hyvinvoinnin vuosikello, joka läpäisee kaikki vuosiluokat lukuvuoden aikana

Myös mm. tukioppilastoiminnassa sekä yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä hyvinvointi on yksi keskeinen tekemisen ja oppimisen tavoite.

4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä huolehditaan, siitä, että oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä, oppimiseensa ja yhteisön jäsenenä toimimiseen sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

Toivakassa oppimisen edellytyksiä ja hyvinvointia kouluarjessa tuetaan

- vakituisella NEPSY-kasvatusohjaustyöllä,
- koulunuorisotyöllä,
- koulunkäynnin ohjaajien ja kouluavustajien riittävällä lukumäärällä ja vahvalla osaamisella sekä
- opettajien osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistamalla. Me olemme työperhe!

Teemme yhteistyötä lukuvuoden varrella koulujen kesken ja varhaiskasvatuksen kanssa, yli luokka- ja ainerajojen. Opettajien vaihtotunteja hyödynnetään oppilastuntemuksen edistämiseen sekä toimintakulttuurin yhteisöllisyyden kehittämiseen.

Kirjastopalvelut, hyvinvointipalvelut sekä lasten ja nuorten vapaa-aika, liikunta ja kulttuuri nivoutuvat tiiviisti koulutyön arkeen.

Kiusaamista ennaltaehkäistään ja hyvinvointia vahvistetaan

- oppilaskuntatoiminnalla,
- tukioppilastoiminnalla,
- Kaikki Mukaan- toiminnalla (KaMu),
- kodin ja koulun yhteistyöllä,
- koulupäivän kiireettömällä aikataulutuksella, johon koulukeskuksella sisältyy myös harrastevälitunti sekä pidennetty ruokatauko ja iltapäivän välipalavälitunti sekä
- oppimisympäristöjen esteettisyyden sekä muunneltavaan toiminnallisuuteen panostamalla.

4.2.3 Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Tavoitteena on vahvistaa jokaisen oppilaan liikunnallisen elämäntavan edistämistä, opetukseen osallistumista ja oppimisen edellytyksiä sekä liikunnan merkitystä kokonaisvaltaisena elämäntaitona. Liikunnallisella elämäntavalla on myönteinen vaikutus muun muassa oppilaiden vireystilaan, keskittymiseen, oppimiseen, motoriseen kehitykseen sekä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Liikunnallinen elämäntapa on myös yhteydessä mielen hyvinvointiin, psyykkiseen sopeutumiseen ja selviytymiskykyyn sekä jaksamiseen. Terveys- ja oppimisvaikutusten lisäksi liikunnallisen elämäntavan edistäminen ja oppilaiden osallisuuden kokemus tukevat kouluyhteisön arkea ja toimintakulttuuria. Koulupäivien aikana liikunnallista elämäntapaa edistävät oppituntien toiminnallisuutta vahvistavat pedagogiset ratkaisut, erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen, liikuntavälineiden monipuoliset käyttömahdollisuudet sekä liikkumista edistävät ratkaisut välitunneilla, siirtymätilanteissa ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa. Liikunnallista elämäntapaa edistetään myös aamu- ja iltapäivätoiminnassa, kerho- ja harrastustoiminnalla, koulumatka- ja kuljetusjärjestelyillä sekä huomioimalla monipuoliset liikkumisen edellytykset koulujen ja niiden toimintaympäristöjen rakentamisessa ja käyttömahdollisuuksissa. Liikunnallisen elämäntavan edistämistä suunniteltaessa ja siihen liittyvissä järjestelyissä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus, oppilaiden tasa-arvoinen ja yhdenvertainen oikeus osallistumiseen sekä oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen perusopetuksessa kuuluu yhteistyö oppilaiden, kotien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

Liikkumista ja liikkuvuutta edistetään kaikkialla ja kaiken aikaa. Passiivisuutta ihannoivat silmälasit vaihdetaan pysyvästi aktiivisen elämäntavan silmälasihin, jolloin mahdollisuuksia aktiivisen elämäntavan edistämiseen aletaan nähdä kaikkialla.

Hankinnoissa ja oppimisympäristöiden kehittämisessä luodaan mahdollisuuksia ja vahvistetaan osaamista toteuttaen aktiivista koulupäivää, paitsi välineiden ja tilojen, myös asenteiden ja aineettomien osatekijöiden sekä asenteiden osalta.

Oppilaita kannustetaan yhteistyössä huoltajien kanssa kulkemaan koulumatkoja, vaikka vain osaakin niistä, lihasvoimin. Oppimisympäristöistä poistetaan aktiivisuuden esteitä ja koulujen tiloihin lisätään oppimisyhteisöjä aktivoivia elementtejä ja välineitä.

Oppituntien toiminnallisuutta lisätään muun muassa katkaisemalla istumista ja järjestämällä aktivointitaukoja. Aktiivisuutta edistävästä toimenpiteistä tavoitellaan koulupäiviin ja oppitunneille itsestäänselviä arjen rutiineja.

Liikkumisen ammattilaisten osaamista hyödynnetään ja saatuja onnistumisen kokemuksia jaetaan kaikkien kesken.

Vanhempainyhdistys ja -toimikunta, oppilaskunta ja tukioppilaat osallistuvat mahdollisimman monin eri keinoin oppilaiden liikkumisen edistämiseen.

Oppituntien toiminnallisuutta, koulupäivien aktiivisuutta ja jaettavia käytännön vinkkejä täsmennetään ja konkretisoidaan sekä toteutumista arvioidaan lukuvuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmassa.

4.2.4 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

4.2.5 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja jokainen opettaja opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

4.2.6 Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa

demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävä kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko koulu yhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

4.2.7 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskoulu aikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

4.2.8 Vastuu ympäristöstä ja kestäväan tulevaisuuteen suuntautuminen

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävä elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävä elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävä arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Toivakkalainen OPS- ratkaisu

Kestävyys on kiinteästi osa koulujen johtamista, päätöksentekoa, toimintakulttuuria ja arjen valintoja. Arvoperustana kestävyys jäsentää opetussuunnitelmatavoitteiden kokonaisuutta ja keskinäistä suhdetta.

Osallisuus, oppiminen ja hyvinvointi kytkeytyvät toisiinsa kestävyiden kautta.

Ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys näkyvät toivakkalaisen perusopetuksen kestävyystarinassa konkreettisina valintoina ja tekoina.

Kestävyystarinassa yhdistyvät opinpolun toimijoiden, ympäristötyön, hyvinvoinnin, rakennetun ympäristön, kouluruokailun, hankintojen ja liikkuvan elämäntavan käytänteet, jotka muodostavat yhteisesti arjen valinnoille kestävän pohjan, myös aineettomasta näkökulmasta katsottuna.

Koulun tehtävää lasten ja nuorten toimijuuden ja kansalaisvalmiuksien vahvistajana, osallisuutta ja toivon rakentamista osana koulun perustehtävää tuetaan tietoisesti osana kestävyuden edistämistä (Komentosiltaverkosto, 2026)

Kestävän tulevaisuuden teemat tarkentuvat lukuvuosittain koulujen toimintasuunnitelmassa ja tulevat arvioiduksi lukuvuosikertomuksessa.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät oppimisen edellytyksiä, vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa. Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Esteettömillä oppimisympäristöillä voidaan tukea oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä ja oppilaille tarjottavaa tukea. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun ja ovat esteettömiä ja saavutettavia. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen

suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt ja esteettömät oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon koulu yhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

Oppimisympäristömme tukevat oppimista, aktiivista elämäntapaa, kasvamista ja kehittymistä. Muistetaan, että oppimista tapahtuu kaiken aikaa ja kaikkialla.

Fyysinen oppimisympäristö

Koulujen omien tilojen lisäksi fyysisinä oppimisympäristöinä hyödynnetään kunnan muita tiloja (esim. kirjasto, nuorisotila ja Toivakkatalo), koulun kasvatuskumppaneiden tarjoamia palveluita ja tiloja sekä kunnan alueella että lähiseudulla. Näissä mahdollistetaan myös oppilaiden monipuoliset osaamisen näytöt.

Paikallisesti aktiivisessa käytössä ovat muun muassa koulukeskuksen tekonurmikenttä, liikunta- ja kuntosali. Harrastevalitunneilla oppilaat voivat osallistua monipuoliseen toimintaan.

Myös ruokailu on oppimistilanne ja ruokala tärkeä oppimisympäristö.

Luontoympäristö on rakennetun ympäristön lisäksi keskeinen oppimisympäristö.

Kankaisten kyläkoululla monipuoliseen fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat koulun rakennettujen tilojen lisäksi lähimetsä, kaukalo sekä erilaiset retket.

Kankaisten kyläkoulu vierailee säännöllisesti koulukeskuksen liikuntasalissa ja musiikkiluokassa sekä yhdistää käynteihin kirjastokäynnit.

Sähköinen oppimisympäristö

Opettajia kannustetaan hyödyntämään opetuksessaan myös sähköisiä opetus- ja arviointimenetelmiä sekä tekoälyä ja Elias-robotia.

Oppilaille mahdollistetaan koulun digilaitteiden käyttö oppimistehtävissään.

[TVT-opetussuunnitelma](#)

Psyykinen oppimisympäristö

Sosioemotionaalisia oppimisympäristöjä tuetaan hyvinvoinnin vuosikellolla, kouluarjessa keskinäisen ja toista kunnioittavin kohtaamisin. Oppilaiden osallisuutta pyritään vahvistamaan matalan kynnyksen kohtaamisilla, suunnitelmallisella koulutyön kehittämisellä, jossa pyritään ottamaan myös oppilaiden ääni huomioon sekä kokoaikaisella NEPSY-kasvatusohjaustyöllä. Psykologisen turvallisuuden varmistaminen on keskeistä kaikkien koulutyöhön osallistuvien, oppilaiden ja opetushenkilöstön,

4.3.2 Työtavat

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista ja on osa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen. Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

Työtapojen valintaa räätälöidään kullekin opetusryhmälle sopivaksi huomioiden käytettävät resurssit (tilat, välineet, henkilöstö, ryhmän koko jne.) sekä ryhmän ja oppilaiden tuen tarpeet. Työtavoilla pyritään vahvistamaan kouluyhteisön jäsenten hyvinvointia, oppilaiden koulunkäyntiä ja oppimista sekä vahvistamaan oppilaiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietoaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikkestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa

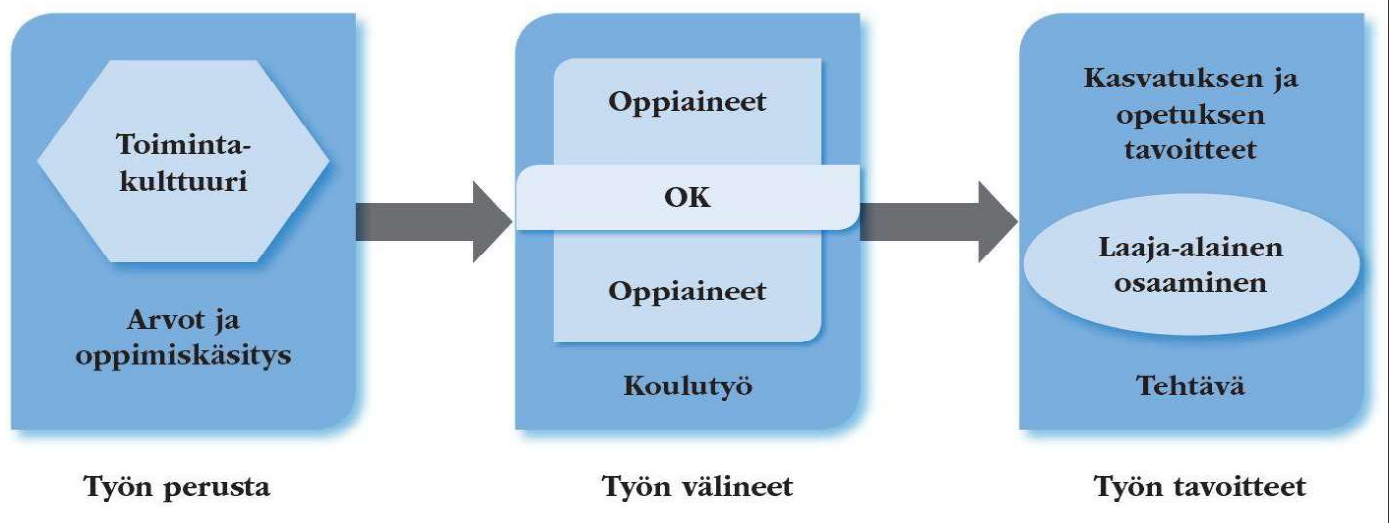
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla.

Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Toivakkalainen OPS-ratkaisu

Jokaisella oppilaalla on oikeus vähintään yhteen riittävän pitkäkestoiseen monialaiseen oppimiskokonaisuuteen lukuvuoden aikana.

Monialainen oppimiskokonaisuus (MONO) edellyttää opettajien välistä yhteissuunnittelua ja eri oppiaineiden yhteistyötä, rohkeaa kognitiivisesti haastavaa ja argumentoitua pedagogista yhteiskehittämistä. Näin opettajastakin tulee reflektiivinen oppija, joka tutkii omaa opettajuuttaan ja siihen liittyviä käytänteitään, omien valintojensa ja mielipiteidensä pedagogisia perusteluita ja omia asenteitaan – niin yksin kuin yhdessä muun opettajayhteisön kanssa.

MONO:ssa tärkeää on mahdollistaa rinnakkaisluokkien ja eri-ikäisten oppilaiden yhteistyö, suunnittelua tehdään opettajien ja oppilaiden yhteistyönä. Oppimaan ja tutkimaan voidaan lähteä koulun ulkopuolelle. Koulun ulkopuolisten toimijoiden sekä huoltajien osallistaminen asiantuntijoina on suotavaa.

MONO:t eivät ole kouluarkeen päälleliimattuja teemapäiviä, vaan oppiaineita eheyttävää, kokonaisvaltaista oppimista. Tuotoksena ei tarvitse olla hienoja ja näyttäviä tuotoksia tai esityksiä. Tärkeintä on oppiminen ja yhteistyö! Myös ne oppijat, joille tavallisen kouluarjen rytmi tai tavoitteet eivät ole helppoa, voivat loistaa MONO:issa.

Lukuvuoden alussa voidaan MONO:ille sopia yhteinen yläteema. Varsinaisen MONO-teeman tulee kummuta oppilaiden mielenkiinnosta ja kokemusmaailmasta.